

การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาจีนในอินเทอร์เน็ต

A Comparative Study of Metaphors about Women between Thai and Chinese Languages
on the Internet

ยงชิ่ง ปัน

Yongxing Pan

นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Doctor of Thai Language Program, Faculty of Arts Chulalongkorn University, Thailand

Email: 447184295@qq.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-8688-4809>

Received 01/06/2023

Revised 14/06/2023

Accepted 20/06/2023

บทคัดย่อ

มนุษย์มีเพศตามลักษณะทางชีวภาพสองเพศคือเพศชายและเพศหญิง แต่มุมมองเกี่ยวกับผู้หญิงส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสังคมและวัฒนธรรม ในสังคมไทยและสังคมจีนในสมัยก่อนมีมุมมองต่อผู้หญิงแตกต่างจากผู้ชายซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากการใช้ภาษา บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาจีนบนเว็บไซต์ Pantip.com และ Weibo.com ผลการศึกษาพบว่าอุปลักษณผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาจีนสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ 3 ประเภทคือ 1) อุปลักษณสิ่งมีชีวิต 2) อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต และ 3) อุปลักษณธรรมชาติ ทั้งสองภาษามีอุปลักษณย่อย 8 ประเภทเหมือนกัน ได้แก่ อุปลักษณสิ่งมีชีวิตประเภทมนุษย์พืช และสัตว์ อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิตประเภทอาหาร วัตถุสิ่งของ สินค้าและเครื่องจักร และอุปลักษณธรรมชาติ นอกจากนี้ยังพบว่ามีอุปลักษณย่อยที่พบเฉพาะในภาษาไทยหรือในภาษาจีน 4 ประเภท ได้แก่ อุปลักษณทรัพย์สินอุปลักษณโรค อุปลักษณยา และอุปลักษณสิ่งก่อสร้าง

คำสำคัญ: อุปลักษณ; ผู้หญิง; ภาษาไทย; ภาษาจีน; อินเทอร์เน็ต

Abstract

Humans have two biological sexes: male and female. However, the view of women is partly the result of society and culture in Thai society and Chinese society in the past, which had different views of women than men, which was reflected in the use of language. Thus, this article aims to compare metaphors about women between Thai and Chinese on Internet and the thoughts about women in both Thai and Chinese reflected in these metaphors studied. The data was collected from www.Pantip.com and www.Weibo.com. It was found that both Thai and

Chinese have three major types of metaphors. There were animate, inanimate metaphors, and natural metaphors. And both languages have eight subtypes of metaphors are the same, including 1) animate metaphors, namely human-related metaphors, plant-related metaphors, and animal-related metaphors 2) inanimate metaphors, namely food-related metaphors, object-related metaphors, product-related metaphors, machine-related metaphors, and natural metaphors. There are four subtypes of metaphors only in the Thai language or Chinese language, including property-related metaphors, disease-related metaphors, medicine-related metaphors, and building-related metaphors.

Keywords: Metaphor; Women; Thai language; Chinese Language; Internet

บทนำ

มนุษย์มีเพศตามลักษณะทางชีวภาพสองเพศคือเพศชายและเพศหญิง แต่มุมมองเกี่ยวกับผู้หญิงส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสังคมและวัฒนธรรม ในสังคมไทยและสังคมจีนในสมัยก่อนมีมุมมองต่อผู้หญิงแตกต่างจากผู้ชายซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากการใช้ภาษา ยกตัวอย่างเช่น ภาษาไทยมีสำนวน “เป็นช้างเท้าหลัง” “รักนวลสงวนตัว” “มีลูกสาวเหมือนมีสัวมอยู่หน้าบ้าน” “ชายช้างเปลือกหญิงข้าวสาร” “แม่ศรีเรือน” และอื่น ๆ ซึ่งสะท้อนความคาดหวังที่สังคมมีต่อผู้หญิงในฐานะแม่ ภรรยา และลูกที่ดี หรือคุณลักษณะที่ดีของผู้หญิงว่าผู้หญิงที่ดีควรมีความสวยงามและอ่อนเยาว์ มีกิริยาสุภาพเรียบร้อย รักนวลสงวนตัว เก่งงานบ้านงานเรือน มีความสามารถในการทำอาหารได้ ซึ่งแตกต่างจากเพศชายที่ไม่มีลักษณะตายตัวมากนัก ถ้อยคำสำนวนไทย (idioms) ที่ใช้กับผู้ชายหรือสื่อมุมมองถึงลักษณะผู้ชายที่ดีคือได้แก่การมีบุคลิกและรูปร่างที่สมชายชาติศรี มีลักษณะนิสัยกล้าหาญ เห็นได้จากสำนวนไทย เช่น “อกสามศอก” เป็นต้น (ยมลภัทร ภัทรคุปต์, 2560) เช่นเดียวกับในสังคมวัฒนธรรมจีนสมัยก่อนที่มีมุมมองว่าผู้หญิงควรมีลักษณะเชื่อฟังพ่อแม่และสามี นอกจากนี้ยังมีมุมมองต่อลูกสาวว่ามีค่าน้อยกว่าลูกชาย เห็นได้จากการใช้ภาษา เช่น การมองว่าลูกสาวเป็นเหมือนสินค้าที่ทำให้ขาดทุน (女孩就是赔钱货) ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วเสมือนน้ำที่สาดออกจากบ้าน (嫁出去的女孩, 泼出去的水) เป็นต้น ถ้อยคำดังกล่าวสะท้อนมุมมองต่อการมีลูกสาวในเชิงลบ เพราะมองว่าลูกสาวไม่สามารถสืบทอดวงศ์ตระกูลได้ เมื่อลูกสาวแต่งงานออกเรือนไปอยู่บ้านสามีและกลายเป็นคนในตระกูลฝ่ายสามี (王柳娜 (Wang Liuna), 2016: 11) แต่ในปัจจุบันสถานภาพของผู้หญิงจีนมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต สังคมจีนมีการรณรงค์ให้คนในสังคมเห็นคุณค่าของลูกสาวและมีการรณรงค์ให้สถานภาพของผู้หญิงเท่าเทียมกับผู้ชาย เพราะผู้หญิงจีนในปัจจุบันมีความรู้ การศึกษาและสามารถทำงานได้ เช่นเดียวกับผู้ชาย บทบาทของผู้หญิงไม่ได้จำกัดอยู่ในบ้านเช่นเดียวกับสมัยก่อน เห็นได้จากภาษาจีนปัจจุบัน เช่น ผู้หญิงสามารถแบกค้ำฟ้าไว้กึ่งหนึ่ง (ตรงกับภาษาจีนว่า妇女能顶半边天) (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, 2556: 223) หรือคำกล่าวของสีจิ้นผิง ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่กล่าวไว้ว่าผู้หญิงเป็นผู้สร้างสรรค์อารยธรรม

ทั้งด้านจิตวิญญาณและวัตถุ เป็นพลังสำคัญที่ผลักดันการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าของสังคม (人民日报 (People's Daily) 8 มี.ค. 2020) เป็นต้น

ผู้วิจัยสนใจศึกษาอุปลักษณผู้หญิง เพราะจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่าอุปลักษณเป็นกลวิธีทางภาษาอย่างหนึ่งที่ปรากฏมากและสะท้อนให้เห็นความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในปัจจุบันได้ ซึ่งมีความแตกต่างจากการศึกษาอุปลักษณผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาจีนก่อนหน้านี้ ได้แก่ การศึกษาอุปลักษณผู้หญิงในภาษาไทยเรื่องอุปลักษณเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย (มิรินต้า บุรุงโรจน์: 2548) การศึกษาอุปลักษณเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในวรรณกรรมนิราศ (น้ำเพชร จินเลิศ, สุภาพร พลาลัย: 2553) อุปลักษณผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์ (กฤติกา ชูผล: 2563) และ 汉泰女性概念隐喻的对比研究 (The comparative study of conceptual metaphor related to women in Thai and Chinese) (王柳娜 (Wang Liuna) : 2016) โดยเก็บข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (TNC) และคลังข้อมูลภาษาจีนมหาวิทยาลัยปักกิ่ง (CCL) ซึ่งในภาษาไทยพบอุปลักษณผู้หญิง ได้แก่ อุปลักษณสิ่งมีชีวิต อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต อุปลักษณธรรมชาติ และอุปลักษณการเดินทาง ในภาษาจีนพบอุปลักษณผู้หญิงได้แก่ อุปลักษณสิ่งมีชีวิต อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต และอุปลักษณธรรมชาติเป็นการศึกษาในวาทกรรมประเภท การใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน กวีนิพนธ์ คลังข้อมูล และเพลงเท่านั้น ยังไม่มีการศึกษาอุปลักษณผู้หญิงในอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นสื่อนิยมใช้แพร่หลายในสังคมไทยและสังคมจีนปัจจุบัน

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่าภาษาไทยและภาษาจีนในปัจจุบันมีอุปลักษณผู้หญิงในเว็บไซต์ Pantip.com และ Weibo.com จำนวนมาก ในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลในภาษาจีนยังเป็นช่วงเวลาที่มีการรายงานข่าวของประเทศจีนเรื่องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจีนคนหนึ่งเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาคอนเป็นโสด การไม่มีบุตรหลังแต่งงานสื่อมวลชนของประเทศจีนควรนำเสนอข่าวในลักษณะสนับสนุนให้ผู้หญิงเลิกเป็นโสด หันมามีบุตรมากขึ้น และให้ความสำคัญกับการเลี้ยงดูบุตรมากกว่าการทำงาน (18 เมษายน พ.ศ. 2565) (徐艳红 (Xu Yanhong): 2022) จนก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในเว็บไซต์ Weibo.com อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องผู้หญิงและยังไม่มีการศึกษาข้อมูลจากภาษาในเว็บไซต์ Pantip.com และ Weibo.com เปรียบเทียบอุปลักษณผู้หญิงระหว่างภาษาไทยและภาษาจีนมาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณผู้หญิงในเว็บไซต์ภาษาไทยและภาษาจีนโดยเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ในช่วงหลังเกิดเหตุการณ์กระแสวิพากษ์วิจารณ์จากเว็บไซต์ Pantip.com และ Weibo.com เพราะเป็นเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในสังคมไทยจีนตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีลักษณะใกล้เคียงกันคือเป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็นของคนทั่วไป วัตถุประสงค์ในการศึกษาของงานวิจัยนี้คือเพื่อให้ทราบว่าในภาษาไทยและภาษาจีนปัจจุบันมีอุปลักษณผู้หญิงอะไรบ้าง และอุปลักษณผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาจีนมีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาจีนในเว็บไซต์ Pantip.com และ Weibo.com

ขอบเขตของงานวิจัย

อุปลักษณในงานวิจัยนี้เป็นอุปลักษณที่วิเคราะห์ได้จากการเก็บข้อมูลจากถ้อยคำอุปลักษณที่มีความหมายถึงผู้หญิงในเว็บไซต์ Pantip.com และ Weibo.com คำสำคัญที่ใช้ในการสืบค้นภาษาไทย ได้แก่ “ผู้หญิง” “ผู้หญิงเป็น” “ผู้หญิงคือ” “ผู้หญิงเปรียบ” ในภาษาจีนคือ “女性” “女性是” “女性比喻” โดยเก็บข้อมูลจาก 200 โพสต์แรกที่ปรากฏคำสืบค้นผู้หญิงข้างต้น และคัดเลือกโพสต์ที่ปรากฏถ้อยคำอุปลักษณผู้หญิงเพื่อมาศึกษาจำนวนรวมทั้งสิ้น 120 โพสต์ในวันที่เก็บข้อมูลคือ 22 เมษายน พ.ศ. 2565

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับอุปลักษณ (Metaphor)

ซาอีด (Saeed, 1997; ปิยภรณ์ อบแพทย์, 2552: 14) ได้นิยามความหมายของคำว่า อุปลักษณ (Metaphor) ว่าเป็นการเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างสองสิ่ง โดยทั้งสองสิ่งนั้นไม่ใช่สิ่งเดียวกัน การศึกษาอุปลักษณในอดีตมักเป็นการศึกษาอุปลักษณในแง่สุนทรียศาสตร์หรือความงามของภาษา และมีมุมมองต่ออุปลักษณว่าเป็นโวหารภาพพจน์ (figure of speech) อย่างหนึ่งที่ทำให้ภาษามีความสละสลวย และอาจตัดออกจากภาษาได้ หรือเป็นการใช้ถ้อยคำในลักษณะพิเศษของผู้มีความสามารถทางภาษาเท่านั้น ไม่ได้สนใจศึกษาภาษาแบบอุปลักษณที่ใช้โดยคนทั่วไป (Kövecses, 2002; ปิยภรณ์ อบแพทย์, 2552: 16-17; ยมลภัทร ภัทรคุปต์, 2553: 17)

ต่อมาเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) ได้นำเสนอแนวทางการศึกษาอุปลักษณตามแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน ตามแนวคิดดังกล่าวมองว่าการใช้ภาษาแบบอุปลักษณนั้น ปรากฏแพร่หลายในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นความคิดของผู้ใช้ภาษาในชุมชนวัฒนธรรม และยังอาจส่งผลต่อเนื่องไปถึงการกระทำของบุคคลได้ เพราะเมื่อผู้ใช้ภาษาใช้อุปลักษณแบบหนึ่ง ก็จะมีความคิดและมุมมองต่อสิ่งนั้นในแบบหนึ่ง และส่งผลต่อการกระทำให้เป็นไปตามความคิดและความเชื่อแบบนั้นด้วย ดังนั้น การศึกษาอุปลักษณตามแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานไม่สนใจเพียงศึกษารูปภาษาที่เป็นความเปรียบเท่านั้น แต่ยังศึกษาถึงระบบความคิดหรือระบบมโนทัศน์ที่สะท้อนหรือเกิดขึ้นจากรูปภาษาแบบอุปลักษณ ซึ่งอาจส่งผลต่อการกระทำของคนในสังคมวัฒนธรรมตามมา

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980, 2003) ได้เสนอคำเรียกอุปลักษณเป็น 2 ระดับ คือ อุปลักษณในระดับภาษาและอุปลักษณในระดับความคิดหรือปริชานของมนุษย์ ได้แก่ อุปลักษณในระดับถ้อยคำคือ “ถ้อยคำอุปลักษณ (metaphorical linguistic expressions)” ซึ่งเป็นถ้อยคำภาษาที่แสดงถึงการเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างสองสิ่งที่อยู่ในวงความหมายหรือแวดวงมโนทัศน์ที่ต่างกัน และอุปลักษณในระดับความคิดคือ “มโนอุปลักษณ (conceptual metaphor)” ซึ่งเป็นความคิดเชิงเปรียบเทียบในระดับการรับรู้ของผู้ใช้ภาษา โดยมักเกิดจากการนำแวดวงมโนทัศน์ที่เข้าใจง่ายและมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า ซึ่งเรียกว่า แวดวงความหมายต้นทาง (Source domain) มาใช้ทำความเข้าใจแวดวงมโนทัศน์ที่มักจะมี ความซับซ้อนกว่าและมีความเป็นนามธรรมสูงกว่า ซึ่งเรียกว่า แวดวงความหมายปลายทาง (Target domain) การศึกษาอุปลักษณจากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณที่ชุมชนภาษาหนึ่ง ๆ ใช้ สามารถแสดงให้เห็นความคิดหรือมุมมองของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อสิ่งหรือเรื่องนั้น ๆ

.....
ในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้ เพราะทำให้เห็นความคิดของผู้ใช้ภาษามีต่อสิ่งนั้น ๆ ยกตัวอย่างเช่น มโนอุปลักษณ์ [Time is Money] ที่พบได้ในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษาอังกฤษ ดังนี้

[Time is Money]

You're wasting my time.

This gadget will save you hours

How do you spend your time these days? (Lakoff and Johnson, 2003: 7-8)

แวดวงความหมายต้นทาง (Source domain) แวดวงความหมายปลายทาง (Target domain)

[เงิน] [เวลา]

เงินที่เสียไป: → waste เวลา

เงินที่ประหยัด: → save เวลา

เงินที่ใช้สอยแจกจ่ายได้: → spend เวลา

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงการเปรียบเทียบเวลา (time) กับเงิน (money) ในภาษาอังกฤษ โดย เวลา เป็นวงความหมายปลายทาง และ เงิน เป็นแวดวงความหมายต้นทาง จะเห็นได้ว่า ผู้ใช้ภาษาอังกฤษใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ประเภทคำกริยา ได้แก่คำว่า “waste” “save” “spend” ที่อยู่ในแวดวงความหมายของเงิน ถ้ายิงความหมายไปสู่แวดวงความหมายเวลา แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาอังกฤษมีระบบความคิดและมโนทัศน์ที่มองว่าเวลาเปรียบเสมือนเงินหรือเป็นสิ่งที่มีความค่า และอาจนำไปสู่ความคิดเรื่องการประหยัดเวลาและบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุดในสังคมอุตสาหกรรมในอังกฤษหรืออเมริกาด้วย ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีมโนอุปลักษณ์มาเป็นกรอบความคิดในการศึกษาเพื่อศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาจีนในอินเทอร์เน็ตว่าสะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณ์ใดบ้าง และการใช้มโนอุปลักษณ์ผู้หญิงสะท้อนให้เห็นความคิดหรือมุมมองของผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนว่ามีความคิดและมุมมองต่อผู้หญิงอย่างไร

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอุปลักษณ์ผู้หญิงและอุปลักษณ์หัวข้ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและประเทศจีน

2. การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 จากสำรวจข้อมูลภาษาและอุปลักษณ์ผู้หญิงในอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยเลือกศึกษาเว็บไซต์ Pantip.com และ Weibo.com เพราะเป็นสื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยม และจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบอุปลักษณ์ผู้หญิงในเว็บไซต์ทั้งสองมีความหลากหลายและมีลักษณะเนื้อหาใกล้เคียงกัน กล่าวคือเว็บไซต์ทั้งสองต่างเป็นเว็บไซต์ออนไลน์ที่เปิดโอกาสให้ผู้คนในสังคมวัฒนธรรมเดียวกันแสดงความคิดเห็นของตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาข้อมูลอุปลักษณ์ผู้หญิงในเว็บไซต์ดังกล่าว และงานวิจัยนี้ต้องการศึกษาภาษาในปัจจุบัน จึงเก็บข้อมูลที่เผยแพร่ในช่วงวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2566 ถึง 22 เมษายน พ.ศ. 2565

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับถ้อยคำอุปลักษณณ์ผู้หญิงในเว็บไซต์ Pantip.com และ Weibo.com จากคำสำคัญที่ใช้สืบค้น (keyword) ได้แก่ ภาษาไทย “ผู้หญิง” “ผู้หญิงเป็น” “ผู้หญิงคือ” “ผู้หญิงเปรียบ” ภาษาจีน “女性” “女性是” “女性比喻” โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวน (random sampling without replacement) จากเว็บไซต์ Pantip.com และเว็บไซต์ Weibo.com โดยใช้สูตร $n = (Z^2 * p * (1 - p)) / (e^2)$ โดย n คือขนาดตัวอย่างที่สุ่มมาศึกษา Z คือค่าความเชื่อมั่นที่ต้องการ (งานวิจัยนี้กำหนดที่ 1.96 สำหรับระดับความเชื่อมั่น 95%) p คือค่าความน่าจะเป็นของอุปลักษณณ์ที่สนใจ (งานวิจัยนี้กำหนดที่ 0.5) e คือค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับ (margin of error) (งานวิจัยนี้กำหนดที่ 0.1) ที่ต้องการในผลลัพธ์ และ N คือขนาดประชากร (จำนวนสมาชิกในเว็บไซต์) งานวิจัยนี้จึงศึกษาข้อมูลตัวอย่าง (n) เว็บไซต์ละ 100 ตัวอย่าง

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ระบุถ้อยคำอุปลักษณณ์ในข้อมูลที่เก็บมา และวิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณณ์ผู้หญิง ในภาษาไทยใช้ความหมายจากพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานออนไลน์ พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสภา: 2566) Sanook dictionary online และในภาษาจีนใช้พจนานุกรมภาษาจีนออนไลน์ (在线汉语词典) (Thairath Money. 2023)

3.2 วิเคราะห์มโนอุปลักษณณ์ที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณณ์ รวมถึงความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงของผู้ใช้ทั้ง 2 ภาษาที่สะท้อนจากการใช้อุปลักษณณ์เหล่านี้

4. เปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างของมโนอุปลักษณณ์และความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาจีน

5. สรุป อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า อุปลักษณณ์ผู้หญิงในเว็บไซต์ Pantip.com พบถ้อยคำอุปลักษณณ์ 77 คำ และอุปลักษณณ์ผู้หญิงในเว็บไซต์ Weibo.com พบ 40 คำ สามารถจำแนกเป็นอุปลักษณณ์ 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ อุปลักษณณ์สิ่งมีชีวิต อุปลักษณณ์สิ่งไม่มีชีวิต และอุปลักษณณ์ธรรมชาติ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 อุปลักษณณ์ผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาจีนในเว็บไซต์ Pantip.com และ Weibo.com

ประเภท	มโนอุปลักษณณ์		จำนวน		ความถี่	
	ไทย	จีน	ไทย	จีน	ไทย	จีน
อุปลักษณณ์สิ่งมีชีวิต	1. ผู้หญิง คือ มนุษย์	1. ผู้หญิง คือ มนุษย์	6	14	7.8	35
	2. ผู้หญิง คือ พืช	2. ผู้หญิง คือ พืช	15	2	19.5	5
	3. ผู้หญิง คือ สัตว์	3. ผู้หญิง คือ สัตว์	12	1	15.6	2.5
	_____	4. ผู้หญิง คือ โรค	0	1	0	2.5

ประเภท	มโนอุปลักษณ์		จำนวน		ความถี่	
	ไทย	จีน	ไทย	จีน	ไทย	จีน
อุปลักษณ์ สิ่งไม่มีชีวิต	4. ผู้หญิง คือ อาหาร	5. ผู้หญิง คือ อาหาร	12	5	15.6	12.5
	5. ผู้หญิง คือ วัตถุสิ่งของ	6. ผู้หญิง คือ วัตถุสิ่งของ	20	9	25.9	22.5
	6. ผู้หญิง คือ เครื่องจักร	7. ผู้หญิง คือ เครื่องจักร	1	1	1.3	2.5
	7. ผู้หญิง คือ ทรัพย์สิน	_____	7	0	9.1	0
	8. ผู้หญิง คือ สินค้า	9. ผู้หญิง คือ สินค้า	1	1	1.3	2.5
	_____	10. ผู้หญิง คือ สิ่งก่อสร้าง	0	1	0	2.5
อุปลักษณ์ธรรมชาติ	_____	11. ผู้หญิง คือ ยา	0	1	0	2.5
	9. ผู้หญิง คือ ธรรมชาติ	12. ผู้หญิง คือ ธรรมชาติ	3	4	3.9	10
			77	40	100%	100%

จากตารางข้างต้น อุปลักษณ์ผู้หญิงในภาษาไทยพบอุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิตกับอุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตมากที่สุด ในภาษาจีนพบอุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตมากที่สุดเช่นเดียวกับในภาษาไทย มโนอุปลักษณ์ผู้หญิงในทั้งสองภาษามี 8 ประเภทย่อยที่เหมือนกัน และแตกต่างกันเพียง 4 ประเภทย่อย ต่อไปผู้วิจัยจะยกตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์ที่น่าสนใจดังนี้

1.อุปลักษณ์ผู้หญิงที่ปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาจีน

1.1 อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต

อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต หมายถึง อุปลักษณ์ที่สะท้อนจากการใช้คำหรือถ้อยคำในแวดวงความหมายหรือแวดวงมโนทัศน์สิ่งมีชีวิตมาใช้กล่าวถึงผู้หญิง เช่น คำที่เกี่ยวกับมนุษย์ เช่น อวัยวะและร่างกายของมนุษย์ คำที่เกี่ยวกับบุคคล ผู้มีอำนาจ บุคคลในความคิดและจินตนาการหรือความเชื่อของมนุษย์ อาชีพ คำที่เกี่ยวกับสัตว์และพืช เป็นต้น

1.1.1 อุปลักษณ์มนุษย์

อุปลักษณ์มนุษย์ในทั้งสองภาษาเป็นอุปลักษณ์เกี่ยวกับมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ส่วนอุปลักษณ์มนุษย์เกี่ยวกับผู้หญิงที่ปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาจีนได้แก่ อวัยวะร่างกาย เช่นคำว่า “มือที่ 3” “เนื้องอกร้าย (毒瘤)” ผู้มีอำนาจ เช่นคำว่า “เจ้าหญิง” “ขันที (太监)” “กษัตริย์หญิง (女王)” อาชีพ เช่นคำว่า “แม่ค้าขายส้มตำ” “ทาส (奴隶)” “ผู้ประกอบการ (创业者)” และบุคคลในความคิดและจินตนาการหรือความเชื่อของมนุษย์ เช่นคำว่า “นางฟ้า” “เทพเจ้า” “นางฟ้าน้อย (小仙女)” “เทวดาหญิง (女神)” ฯลฯ ดังนี้

1) อุปลักษณ์ร่างกาย

ตัวอย่างภาษาไทย

(1) เราโดนแฟนเก่านอกใจแล้วรู้สึกอยากแก้แค้นผู้หญิงที่มาเป็นมือที่ 3 มากค่ะ (สมาชิกหมายเลข 6170555: 15 ธ.ค. 64)

คำว่า มือ เป็นอวัยวะร่างกายส่วนหนึ่งของมนุษย์ และคำว่า “มือที่ 3” หมายถึงบุคคลฝ่ายที่ 3 ซึ่งมีใช้คู่กรณี แต่สอดเข้ามาเกี่ยวข้องในกิจกรรมหรือชีวิตของผู้อื่น มักจะเข้ามาแย่งชิงให้เกิดความแตกแยกหรือบ่อนทำลาย (sanook dictionary online) ในบริบทนี้ ผู้ใช้ภาษานำถ้อยคำอุปสรรคณ์ “มือที่ 3” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่เข้ามาทำลายความสัมพันธ์ด้านความรักระหว่างแฟนกับผู้ใช้ภาษา ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของผู้ใช้ภาษาที่อยากจะสื่อได้ทันที (Thairath Money. 2023)

ตัวอย่างภาษาจีน

(2) ครูผู้สอน: ผู้หญิงสามารถแบกค้ำฟ้าไว้กึ่งหนึ่ง (教员: 妇女能顶半边天)

ปัจจุบัน: ผู้หญิงที่พึ่งพาตนเองได้เป็นเนืองอกร้าย (现在: 独立女性是毒瘤) (王景悱, 22:06)

ในตัวอย่าง (2) ผู้ใช้ภาษา หยิบยกคำกล่าวของครูที่สอนในชั้นเรียนว่า “ผู้หญิงสามารถแบกค้ำฟ้าไว้กึ่งหนึ่ง” ที่สื่อความหมายว่าผู้หญิงมีอำนาจในการทำสิ่งต่าง ๆ เช่นเดียวกับผู้ชาย มาเทียบเคียงกับถ้อยคำในปัจจุบันที่กล่าวว่า “ผู้หญิงที่พึ่งพาตนเองได้เป็นเนืองอกร้าย” ที่ใช้ในสื่อความหมายถึงผู้หญิงทำงานที่ไม่แต่งงานมีครอบครัวในเชิงลบ

คำว่า “毒瘤dúliú” หมายถึง เนืองอกร้าย คำว่า “เนืองอก” หมายถึง เนื้อเยื่อที่เจริญเติบโตผิดปกติ อาจเป็นเนื้อร้าย หรือมะเร็งหรือเป็นผลมาจากสาเหตุอื่นเช่นเชื้อโรคก็ได้ (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานออนไลน์พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสภา. 2566) ในตัวอย่าง (2) ผู้ใช้ภาษาชาวจีนนำคำว่า “เนืองอกร้าย (毒瘤)” ซึ่งเป็นอวัยวะของมนุษย์ที่มีลักษณะผิดปกติมาเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่พึ่งพาตนเองได้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงที่พึ่งพาตนเองได้ถูกมองเป็นกลุ่มที่ผิดปกติในสังคม เป็นกลุ่มที่ทำให้สังคมเกิดปัญหา แนวคิดดังกล่าวสืบเนื่องมาจากหนังสือพิมพ์จีนได้รายงานข่าวเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาคอนโดและการไม่มีบุตรในวัยที่เหมาะสมโดยยกตัวอย่างสื่อมวลชนว่าควรลดหรือลดรายงานข่าวที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมกระแสหลักของสังคมจีน เช่น ผู้หญิงพึ่งพาตนเองได้ การไม่มีบุตรหลังแต่งงาน และโฆษณาครอบครัวแสนสุข การคลอดและเลี้ยงลูกอย่างมีคุณภาพ ฯลฯ ให้มากขึ้น (徐艳红 (Xu Yanhong): 2023) ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในเว็บไซต์ Weibo.com ผู้หญิงจีนได้ใช้อุปสรรคณ์ผู้หญิงต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นประชดประชัน คัดค้านและต่อต้านต่อข่าวดังกล่าว เช่น ผู้หญิงที่พึ่งพาตนเองเป็นเนืองอกร้ายทางวัฒนธรรม “独立女性是文化毒瘤” ผู้หญิงไม่ใช่สิ่งครอบครองของผู้ชาย ไม่ใช่เมล็ดลูกที่เดินได้ “(女性) 非男性的占有物, 非行走的子宫” ฯลฯ

2) อุปสรรคณ์ผู้มีอำนาจ

ตัวอย่างภาษาไทย

(3) บนโลกนี้มันไม่มีหรอกผู้ชายที่เป็นดังเหมือนเจ้าชายในนิยาย แต่จะมีผู้ชายธรรมดาที่ดูแลผู้หญิงของเค้าดังเจ้าหญิง (สมาชิกหมายเลข 3455317, 8 ก.ค. 60)

คำว่า “เจ้าหญิง” เป็นตำแหน่งของมนุษย์ แต่ในที่นี้ใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีผู้ชายดูแลเป็นอย่างดี เหมือนเจ้าหญิงในวังที่มีผู้เฝ้าดูแลอย่างดี และตัวอย่างภาษาจีนก็ใช้คำว่าเจ้าหญิงมาเปรียบเทียบกับผู้หญิงเหมือนกัน แต่สื่อความหมายต่างกัน ซึ่งจะอธิบายในตัวอย่างภาษาจีน

ตัวอย่างภาษาจีน

(4) ผู้หญิง เด็กหญิง เพศหญิง อย่ารักกับผู้ชาย อย่าแต่งงานมีลูก เป็นตัวของตัวเอง รักตนเอง เคารพตนเอง อ่อนโยน จิตใจดีงามก็พอแล้ว ผู้หญิง เด็กหญิง เพศหญิง เป็นกษัตริย์หญิง เป็นเจ้าหญิง (女人女孩女性不要谈恋爱结婚生孩子, 做自己爱自己尊重女性, 温柔善良就行了, 女人女孩女性是女王 公主)(一辈子一生只爱刘亦菲: 22-4-20)

ในตัวอย่าง (4) คำว่า “กษัตริย์หญิง (女王nǚwáng)” และคำว่า “เจ้าหญิง (公主gōngzhǔ)” เป็นการนำลักษณะของกษัตริย์หญิงและเจ้าหญิงที่เป็นผู้มีตำแหน่งสูงส่ง มาใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิง คือผู้หญิงเป็นผู้ที่มีอำนาจ ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่น มีความสามารถในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเองได้ ซึ่งใช้แตกต่างจากในภาษาไทยที่ใช้ในลักษณะผู้หญิงเปรียบเสมือนเจ้าหญิงคือผู้ชายควรเป็นฝ่ายดูแลและคอยเอาใจผู้หญิง

1.1.2 อุปลักษณีสัตว์

ในอุปลักษณีสัตว์นี้ ผู้ใช้ภาษาไทยได้นำสัตว์ชนิดต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับผู้หญิง หรือใช้เปรียบเทียบกับคุณลักษณะของผู้หญิง เช่น สำนวน “ช้างเท้าหน้า” คำว่า “ลูกแมว” เปรียบเทียบผู้หญิงที่น่ารัก “ฝูงลิง” “ฝูงแมว” “ฝูงนก” เปรียบเทียบผู้หญิงว่ามีจำนวนมาก เป็นต้น ส่วนในภาษาจีนพบเพียง 1 อุปลักษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาไทย

(7) คือออก คนหนึ่งแข็ง คนหนึ่งอ่อน คนอย่างคุณไปเจอคนเก่งกว่า ไม่น่ารอดหรอก เก่งกับเก่ง ตีกันตายเดี๋ยวนี้ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหน้าเยอะแยะไป (ต้นโพธิ์ต้นไทร, 14 เม.ย. 63)

ในตัวอย่าง คำว่า “ช้างเท้าหน้า” หมายถึง ผู้นำ การนำคำว่า “ช้างเท้าหน้า” มาเปรียบเทียบกับผู้หญิง สะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงปัจจุบันสามารถอยู่ในบทบาทของความเป็นผู้นำ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ王柳娜 (Wang Liuna) (2016: 19) ว่าในภาษาไทยได้ใช้คำว่า “ช้างเท้าหลัง” เปรียบเทียบผู้หญิงในลักษณะที่เป็นผู้ตามของผู้ชาย เหมือนเท้าหลังของช้างต้องเดินตามเท้าหน้า ซึ่งผู้ชายมักนำมาเปรียบเทียบกับช้างเท้าหน้า และงานวิจัยของมิรินต้า บุรรุ่งโรจน์ (2548: 78) โดยใช้คำว่า “ช้างเท้าหลัง” เปรียบเทียบผู้หญิงในลักษณะที่ต้องทำตามผู้ชายที่ต้องการ แต่ต้องรับภาระหน้าที่เท่ากับชาย เหมือนเท้าหลังของช้างที่รับน้ำหนักตัวเท่า ๆ กับเท้าหน้า

ตัวอย่างภาษาจีน

(8) “....เรียกผู้หญิงที่คิดต่างกันว่าเป็นลา เป็นภรรยาแสนสวยและอ่อนเยาว์ นี่ก็เป็นความหยิ่ง
ยะโสโดยไม่รู้ตัวมิใช่หรือ” (...称想法不同的女性为“驴”“娇妻”之类的称呼, 这是不是一种不自知的傲慢。)
(w2sey)

ในตัวอย่างเป็นการกล่าวถึงผู้หญิงเจ้าของกระทู้บางคนที่แสดงความคิดเห็นของตนเองในลักษณะ
ที่ต่างจากคนอื่นว่าเป็นสัตว์ คือ “驴 (lú) ลา” ซึ่งคนจีนปกติมักจะนำคำว่า “蠢 (chǔn) โง่” นำหน้าคำว่า “驴 (lú) ลา”
กลายเป็นคำว่า “蠢驴 (chǔn lú) ลาโง่” ดังนั้น คำว่า “驴 (lú) ลา” สามารถใช้เปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่ฉลาด ซื่อป้อ ในที่นี้
ใช้สื่อความหมายถึงผู้หญิงว่าเป็นคนโง่

1.2 อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต

อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต หมายถึง อุปลักษณที่เกิดจากการนำคำหรือถ้อยคำในแวดวงความหมายหรือ
แวดวงมโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตมาใช้กล่าวถึงผู้หญิง ซึ่งในภาษาไทยและภาษาจีนพบอุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิตที่
เหมือนกัน ได้แก่ อุปลักษณาอาหาร เช่น คำว่า “น้ำเปล่า” “ป๊อบคอร์น” “อาหารสำรองของผู้ชายในประเทศ (国
男的储备粮)” เป็นต้น อุปลักษณวัตถุสิ่งของ เช่น คำว่า “ล้อครู่” “เครื่องมือที่รักษาความมั่นคงของสังคมในระยะ
ยาว (维持社会长期稳定的工具)” เป็นต้น อุปลักษณสินค้า เช่น คำว่า “รถ” เปรียบเทียบผู้หญิงเป็นสินค้าที่ผู้ชาย
ต้องจ่ายเงินซื้อในราคาที่แพงและต้องดูแลเป็นอย่างดี คำว่า “สินค้าขาดทุน (赔钱货)” ซึ่งในภาษาจีนใช้เปรียบเทียบ
ลูกผู้หญิงที่ไม่สามารถสืบทอดวงศ์ตระกูลได้ และอุปลักษณเครื่องจักร เช่น คำว่า “เครื่องจักรมหาปละในการแปล
รหัส” (ในเว็บบอร์ดสะกด คำ “มหาปละ” ผิด) “เครื่องป้อนนม (喂奶的机器)” เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างภาษาไทย

(9) ผู้หญิงเปรียบเสมือนภชนะบรรจุความรักและดราม่า (Error on Face, 22 มี.ค. 56)

ในตัวอย่าง นำคำว่า “ภชนะ” เปรียบกับผู้หญิง โดยเปรียบเทียบว่าผู้หญิงมีลักษณะเหมือน
ภชนะที่บรรจุสิ่งของ สิ่งของที่บรรจุมีเพียง ความรัก และ ดราม่า สื่อความหมายว่าผู้หญิงเป็นเพศที่ให้ความสำคัญ
กับเรื่องรักและเรื่องดราม่าเท่านั้น

ตัวอย่างภาษาจีน

(10) หญิงเป็นเพศที่สอง เป็นอื่นที่นอกเหนือจากผู้ชาย อำนาจอยู่ที่ผู้ชาย ผู้หญิงอยู่ใต้บังคับ
บัญชา การปกป้องสิ่งที่อยู่ใต้บังคับบัญชามาจากอำนาจ การถูกเหยียดหยามก็มาจากอำนาจ ความจริงก็เป็นเช่นนี้
บ้านใครคลอดลูกสาวแล้วก็ถอนหายใจครู่หนึ่ง แม้ในการมีเพศสัมพันธ์ ผู้หญิงก็อยู่ในภาวะการณ์ที่เป็นผู้ถูกรุกและ
ผู้รับ เหมือนภชนะบรรจุคอยรองรับอารมณ์ทางเพศของผู้ชาย (女性是第二性, 排除在男性以外的“他者”。权
力归于男性, 女性仅仅是附庸。附庸的庇护来自权力, 歧视也来自于权力。事实就是如此, 谁家生了女儿
也还是叹惋一阵儿。连在性交中, 女性都是处于被动和守势, 像个容器, 收纳男性的欲望。)(雀新妍子)

ตัวอย่างภาษาจีนใช้คำว่าภาชนะบรรจุ (容器róngqì) มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงเช่นเดียวกันในตัวอย่างภาษาไทย (9) แต่สื่อความต่างกัน ในภาษาจีนนำ ภาชนะบรรจุในลักษณะที่ใช้บรรจุและรองรับสิ่งของต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงในลักษณะที่เป็นผู้รองรับความต้องการทางเพศของผู้ชาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นมุมมองว่าผู้หญิงเป็นผู้รองรับอารมณ์ทางเพศของผู้ชาย ซึ่งต่างจากอุปลักษณภานะในภาษาไทย

1.3 อุปลักษณภานะ

อุปลักษณภานะ หมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับธรรมชาติมากล่าวเปรียบเทียบกับผู้หญิง ในภาษาไทยใช้คำว่า “ลมใต้ปีก” เปรียบเทียบผู้หญิงที่คอยสนับสนุนชีวิตผู้ชาย ใช้คำว่า “อากาศ” เปรียบเทียบกับผู้หญิง โดยนำลักษณะที่อากาศแปรปรวนได้ตลอดเวลาเปรียบเทียบกับผู้หญิงในลักษณะที่อารมณ์ไม่มั่นคง คาดเดายาก ในภาษาจีนพบเพียง 1 ตัวอย่าง ดังนี้

ตัวอย่างภาษาไทย

(11) ผู้หญิงที่จะเป็นดังลมหายใจ ที่จะอยู่เคียงข้างกัน โดยไม่เดินจากไป เข้ามา เพื่อร่วมสร้างความทรงจำที่ดี ครั้งใหม่ ให้กับผู้ชายแสนเศร้าคนเดิม...ตลอดไป (สมาชิกหมายเลข 3589410: 23 ก.พ. 62)

คำว่า “ลมหายใจ” หมายถึง ลมที่ปอดสูบเข้าออกทางจมูกหรือทางปาก (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานออนไลน์ พ.ศ. 2554, 2566 ; ราชบัณฑิตยสภา. 2566) ผู้ใช้ภาษาไทยใช้คำว่า ลมหายใจ ซึ่งเป็นสิ่งธรรมชาติที่มนุษย์ขาดไม่ได้มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงในลักษณะที่เป็นบุคคลที่สำคัญและขาดไม่ได้ในชีวิตสำหรับผู้ชาย สะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงที่อยู่เคียงข้างผู้ชายมาโดยตลอดมีความสำคัญต่อผู้ชายมาก

ตัวอย่างภาษาจีน

(12) ประโยคที่ใช้ชื่นชมผู้หญิงในระดับสูงที่สุดก็คือการใช้ทิวทัศน์ของธรรมชาติไปเปรียบเทียบกับเธอเหมือนพระอาทิตย์ เหมือนพระจันทร์ เหมือนเมฆ เหมือนลม....ซึ่งเป็นชมทรัพย์ที่ไม่มีสิ้นสุดของธรรมชาติ (最高级的赞美女性的句子莫过于用自然界中的景象去比喻她, 像太阳, 像月亮, 像云, 像风... 此造物者之无尽藏也)(十一我只觉得他们吵闹, 2022-4-1)

จากตัวอย่างที่ยกมา ผู้ใช้ภาษาจีนใช้คำว่า พระอาทิตย์ (太阳àiyáng) พระจันทร์ (月亮yuèliàng) เมฆ (云yún) และลม (风fēng) มาเปรียบเทียบกับผู้หญิงในเชิงบวก กล่าวคือ ใช้เปรียบเทียบกับผู้หญิงว่ามีความสวยงาม และเป็นผู้สร้างสรรค์โลกเหมือนสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ และทำให้โลกมีสีสัน มีแสงสว่าง และทำให้รู้สึกดี

2. อุปลักษณภานะที่ปรากฏเฉพาะในภาษาไทย

จากการศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยพบอุปลักษณภานะที่ปรากฏเฉพาะในภาษาไทยได้แก่ อุปลักษณภานะประเภทตัวละคร ได้แก่คำว่า “ขงเบ้ง” ซึ่งเป็นตัวละครจากเรื่องสามก๊ก โดยนำผู้หญิงในลักษณะที่มีเล่ห์เหลี่ยมแพรวพราวมาเปรียบเทียบกับขงเบ้งซึ่งเป็นนักวางกลศึกในเรื่องสามก๊ก อุปลักษณภานะที่ไม่มีชีวิตประเภททรัพย์สิน ได้แก่คำว่า “เพชรน้ำหนึ่ง” “สมบัติ” เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(13) ...ผู้หญิงที่ผ่าน sex มาแล้วเป็นสิ่งของที่มีตำหนิ แบบมูมมอมแบบนั้นมันเก่า และล้าหลังมาก จิตใจเราก็ตกต่ำลงด้วย ลองเปลี่ยนมูมมอมดูครับ ถ้าเรามองคุณค่าของผู้หญิงเปรียบได้เหมือนแบงค์ 1000 ละครับ ไม่ว่าเธอจะยับจะสกปรกแค่ไหน เธอยังคงคุณค่าของเธอเสมอ เพราะแบงค์ 1000 ก็ยังมีคุณค่าอยู่ ที่นี้ยังอยู่มูมมอมของคนที่จะมองละครับ จะเลือกมองแบบไหน (OIL FIELD, 30 ม.ค. 65)

ตัวอย่างดังกล่าว ผู้ใช้ภาษาไทยใช้คำว่า “สิ่งของที่มีตำหนิ” และ “แบงค์ 1000” เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่ผ่านการมีเพศสัมพันธ์แล้ว “สิ่งของที่มีตำหนิ” ใช้อ้างถึงข้อความก่อนหน้า เป็นการสื่อความหมายถึงผู้หญิงในเชิงลบว่าเป็นเหมือนสินค้าที่มีตำหนิ หรือผ่านการใช้งานมาแล้ว แต่ “แบงค์ 1000” เป็นการเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นสิ่งมีค่า ใช้ในลักษณะการถามที่ไม่ต้องการคำตอบหรือคำถามเชิงวาทีศิลป์ (rhetoric question) เพื่อสื่อความหมายว่า ผู้หญิงก็เปรียบเทียบกับธนบัตรซึ่งเป็นสิ่งมีค่า แม้ว่าจะถูกใช้งานหรือผ่านมือคนอื่นมาแล้ว ซึ่งแต่ก็ยังถือได้ว่าคุณค่าไม่ได้ลดน้อยลง ตัวอย่างนี้สะท้อนให้เห็นมูมมอมของผู้หญิงในสังคมปัจจุบันที่แตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่พบว่าผู้หญิงที่ดีหรือมีคุณค่าคือผู้หญิงที่บริสุทธิ์คือรักษาพรหมจรรย์ของตนเอง และมีลักษณะรักนวลสงวนตัว ในทางตรงกันข้ามผู้หญิงที่ผ่านการมีเพศสัมพันธ์เปรียบเสมือนของสกปรก เห็นได้จากสำนวนไทยสมัยก่อนคือ “ใส่ตระกร้าล้างน้ำ” ที่สื่อความหมายถึงผู้หญิงที่ผ่านการมีเพศสัมพันธ์มาแล้ว เหมือนการเปื้อนของสกปรกหรือเป็นของสกปรกเสียเอง เป็นต้น (ยมลภัทร ภัทรคุปต์, 2560)

3. อุปลักษณผู้หญิงที่ปรากฏเฉพาะในภาษาจีน

จากการศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยพบอุปลักษณผู้หญิงที่ปรากฏเฉพาะในภาษาจีนได้แก่ อุปลักษณโรค ได้แก่คำว่า “โรคเอดส์ (艾滋)” อุปลักษณสิ่งก่อสร้าง ได้แก่คำว่า “รากฐานของสังคม (社会基础)” และอุปลักษณยา ได้แก่คำว่า “ยา (药物)” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(14) สิทธิสตรีรุ่งแสงหาสภาพที่ทุกคนยึดถือคุณธรรม แต่เมื่อคุณธรรมทำร้ายฉัน ฉันไม่ยึดหลักคุณธรรมก็ได้ ตกลงสิทธิอะไรไม่สำคัญ สรุปก็คือ “คุณธรรมปกป้องฉัน แต่ฉันสามารถไม่ยึดถือคุณธรรม” ตรรกะการดำเนินการทั้งหมดของผู้หญิงคืออย่างนี้ ดังนั้น ผู้หญิงเป็นโรคเอดส์ของอุดมการณ์ เพราะคุณธรรมและกฎเกณฑ์คือระบบภูมิคุ้มกันของสังคมมนุษย์ (女拳致力于追求的是一种大家都讲道德但是道德迫害我, 我可以不讲道德的状态, 具体到底什么权利不重要, 总之就是“道德要保护我, 但我可以不讲道德”, 女性的一切运作逻辑都是这个, 所以说女性是意识形态艾滋, 因为道德和规则是人类社会的免疫系统。)(承勇振: 22-4-21)

ตัวอย่างข้างต้น คำว่า “โรคเอดส์ (艾滋 aìzhī)” คืออาการของโรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง ซึ่งเป็นโรคที่ทำลายระบบภูมิคุ้มกันของมนุษย์จนทำให้ร่างกายมนุษย์สามารถติดเชื้อโรคอย่างอื่นได้ง่าย คำว่า อุดมการณ์ หมายถึง หลักการที่วางระเบียบไว้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานออนไลน์ พ.ศ. 2554: 2566) การนำคำว่า “โรคเอดส์ของอุดมการณ์ (意识形态艾滋 yìshíxíngtài àizhī)” เปรียบเทียบกับผู้หญิงเนื่องจากผู้หญิงเรียกร้องให้ทุกคนยึดถือคุณธรรม แต่ตนเองสามารถไม่ยึดถือก็ได้ ซึ่งการที่สังคมมีคุณธรรมและ

.....
กฎเกณฑ์นั้นเปรียบเทียบกับมนุษย์ที่มีระบบภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันโรคและการที่ผู้หญิงไม่ยึดถือคุณธรรมนั้น เท่ากับ
เป็นโรคเอดส์ที่ทำร้ายระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายมนุษย์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาอุปลักษณผู้หญิงในเว็บไซต์ Pantip.com และ Weibo.com ผู้วิจัยได้สรุปและอภิปราย
ผลการวิจัยในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 อุปลักษณผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาจีนมี 3 ประเภทใหญ่เหมือนกัน ได้แก่ อุปลักษณสิ่งมีชีวิต
อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต และอุปลักษณธรรมชาติ ผลการศึกษาแตกต่างจากงานวิจัยเรื่องอุปลักษณเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับ
ผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทยของมีรินดำ บุรุงโรจน์ (2548) ซึ่งนอกจากพบ อุปลักษณผู้หญิงใน 3 ประเภทใหญ่นี้
กล่าวมา ยังพบอุปลักษณการเดินทาง ทั้งนี้ อุปลักษณผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาจีนพบ 8 ประเภทย่อยที่เหมือนกัน
ได้แก่ อุปลักษณมนุษย์ อุปลักษณพืช อุปลักษณสัตว์ อุปลักษณอาหาร อุปลักษณวัตถุสิ่งของ อุปลักษณเครื่องจักร
อุปลักษณสินค้า และอุปลักษณธรรมชาติ แตกต่างเพียง 4 ประเภทย่อย ได้แก่ อุปลักษณทรัพย์สิน ซึ่งพบเฉพาะใน
ภาษาไทย อุปลักษณโรค อุปลักษณสิ่งก่อสร้าง และอุปลักษณยา ซึ่งพบเฉพาะในภาษาจีน

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาอุปลักษณผู้หญิงประเภทย่อยในบทความวิจัยนี้แตกต่างจากงานวิจัยของ
มีรินดำ บุรุงโรจน์ (2548) น้ำเพชร จินเลิศ, สุภาพร พลายเล็ก (2553) กฤติกา ชูผล (2563) 王柳娜 (Wang
Liuna) (2016) และ 蒲丽娅 (Pu Liya) (2020) การศึกษาอุปลักษณผู้หญิงในภาษาไทยในงานวิจัยดังกล่าวพบอุป
ลักษณผู้หญิงที่ไม่ปรากฏในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ อุปลักษณการเดินทาง อุปลักษณสิ่งเสพติด (มีรินดำ บุรุงโรจน์,
2548) อุปลักษณสถานที่ (น้ำเพชร จินเลิศ, สุภาพร พลายเล็ก, 2553) อุปลักษณยารักษาโรค อุปลักษณอาวุธ
(กฤติกา ชูผล, 2563) อุปลักษณโรค และอุปลักษณสิ่งก่อสร้าง (王柳娜 (Wang Liuna), 2016) และในการศึกษา
ครั้งนี้ พบอุปลักษณประเภทย่อยที่ไม่ปรากฏในงานวิจัยดังกล่าว ได้แก่ อุปลักษณเครื่องจักร ส่วนในภาษาจีนมีอุป
ลักษณผู้หญิงที่ปรากฏในงานวิจัยดังกล่าว แต่ไม่พบในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ อุปลักษณทรัพย์สิน (王柳娜 (Wang
Liuna), 2016) อุปลักษณดนตรี อุปลักษณหนัง และอุปลักษณการเดินทาง (蒲丽娅 (Pu Liya), 2020) และใน
การศึกษานี้พบอุปลักษณที่ไม่ปรากฏในงานวิจัยภาษาจีน ได้แก่ อุปลักษณโรค อุปลักษณเครื่องจักร และอุป
ลักษณยา

ประเด็นที่ 2 อุปลักษณผู้หญิงในภาษาไทยพบอุปลักษณประเภทสิ่งมีชีวิตจำนวนมากและส่วนใหญ่แสดงถึง
การกล่าวชมคุณสมบัตินี้ของผู้หญิงในลักษณะต่าง ๆ และมีความสำคัญต่อชีวิตผู้ชาย ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้อง
กับงานวิจัยเรื่องการศึกษาอุปลักษณเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในวรรณกรรมนิราศของน้ำเพชร จินเลิศ, สุภาพร
พลายเล็ก (2553) ได้กล่าวว่า อุปลักษณสิ่งมีชีวิตเกี่ยวกับผู้หญิงในวรรณกรรมนิราศมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามลำดับยุค
สมัยแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผู้หญิงมากขึ้น แต่ในภาษาจีน แม้พบอุปลักษณสิ่งมีชีวิต
มาก แต่ส่วนใหญ่แสดงถึงความไม่เป็นธรรมหรือความคิดเชิงลบต่อผู้หญิง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในสังคมวัฒนธรรมที่

ต่างกัน แม้พบอุปมาอุปไมยสิ่งมีชีวิตจำนวนมากเหมือนกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าการให้คุณค่าต่อผู้หญิงส่วนหนึ่งนั้นขึ้นอยู่กับมุมมองของสังคมแต่ละวัฒนธรรม

ประเด็นที่ 3 ผลการศึกษาอุปมาอุปไมยผู้หญิงในภาษาไทยส่วนใหญ่แสดงความคิดเชิงบวกต่อผู้หญิง ซึ่งอาจสะท้อนว่าสังคมไทยให้คุณค่าผู้หญิงมากกว่าในอดีต แต่อุปมาอุปไมยผู้หญิงในภาษาจีนส่วนใหญ่ยังคงแสดงถึงมุมมองเชิงลบต่อผู้หญิง เช่น การนำผู้หญิงเปรียบเทียบกับโรคเอดส์ของอุดมการณ์ (意识形态艾滋yishixingtai àizī) เช่นเดียวกับในงานวิจัยของ 蒲丽娅 (Pu Liya) (2020) ที่พบว่าอุปมาอุปไมยผู้หญิงในภาษาจีนแม้ว่าจะกล่าวถึงผู้หญิงในลักษณะยกย่อง แต่เป็นเพียงการยกย่องผู้หญิงในด้านความสวยงามเท่านั้น แต่อุปมาอุปไมยผู้หญิงในภาษาจีนยังแสดงให้เห็นถึงการด้อยค่าของผู้หญิงอยู่ เช่น ในภาษาจีนเปรียบเทียบกับผู้ชายอายุ 40 เป็นดอกไม้ ดูสวยและมีคุณค่า แต่เปรียบเทียบกับผู้หญิงอายุ 40 เป็นกากเต้าหู้ที่ไม่อร่อย และไม่มีคุณค่า ดังประโยคภาษาจีน “男性四十一枝花, 女性四十豆腐渣” ซึ่งหมายถึงผู้ชายอายุ 40 เปรียบดั่งดอกไม้ ผู้หญิงอายุ 40 เปรียบดั่งกากเต้าหู้ และยังคงสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเรื่องความไม่เท่าเทียมระหว่างชายหญิงในสังคมจีน เช่น ในภาษาจีนมีการนำผู้หญิงเปรียบเทียบกับม้าที่ผู้ชายขี่มา และต้องอยู่ภายใต้การครอบครองของผู้ชาย ดังประโยคภาษาจีน “讨来的老婆买来的马, 任我骑来任我打” ซึ่งหมายถึงภรรยาที่แต่งงานเข้าบ้านผู้ชาย เหมือนม้าที่ผู้ชายขี่มา ผู้ชายสามารถขี่และตีได้ ผลการศึกษาอุปมาอุปไมยผู้หญิงในภาษาจีนจากงานวิจัยนี้นอกจากแสดงให้เห็นมุมมองเชิงลบต่อผู้หญิง ยังแสดงให้เห็นถึงมุมมองและความคิดที่ไม่เห็นด้วยกับค่านิยมกระแสหลักในสังคมจีนที่มองว่าผู้หญิงมีหน้าที่สำคัญในการคลอดและเลี้ยงบุตร ดังที่รายงานข่าวจีน ได้กล่าวไว้ว่า “ชายหนุ่มต้องแต่งงาน หญิงสาวต้องออกรื้อน” “การมีลูกมีหลานเต็มบ้านเต็มเมือง” เป็นค่านิยมทางวัฒนธรรมกระแสหลักในประวัติศาสตร์ของประเทศเรามาโดยตลอด ในขณะที่ปรากฏการณ์ “การไม่ยอมแต่งงาน” “การไม่ยอมมีบุตรส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา” (“男大当婚, 女大当嫁” “多子多福” 一直是我国历史上的主流文化观, 而“不想婚”“不想生”现象主要发生在近些年。)(徐艳红 (Xu Yanhong): 2022) อาจเป็นเพราะสื่ออินเทอร์เน็ตจัดได้ว่าเป็นพื้นที่ซึ่งเปิดโอกาสให้คนในสังคมแสดงความคิดเห็นและนำเสนอความคิดต่อผู้หญิงในปัจจุบันได้อย่างอิสระ ดังนั้น อินเทอร์เน็ตจึงสามารถเป็นพื้นที่นำเสนอจุดยืนของผู้หญิงจีนในปัจจุบัน ซึ่งไม่พบในงานวิจัยก่อนหน้าในภาษาจีน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาอุปมาอุปไมยผู้หญิงเบื้องต้นและใช้ข้อมูลจำกัดจากเว็บไซต์ Weibo.com เท่านั้น ผลการศึกษานี้จึงอาจจะยังไม่มียุทธสรุปแน่ชัดว่าการใช้โมติฟอุปมาอุปไมยผู้หญิงในภาษาจีนแสดงการต่อต้านค่านิยมกระแสหลักในสังคมจีนหรือไม่อย่างไร

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้เป็นการเก็บข้อมูลอุปมาอุปไมยผู้หญิงบนเว็บไซต์ภาษาไทยและภาษาจีนเบื้องต้น งานวิจัยต่อไปจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยเก็บข้อมูลที่มากขึ้นและวิเคราะห์ในเชิงลึกยิ่งขึ้น
2. จากการศึกษาข้อมูลผู้วิจัยพบว่าอุปมาอุปไมยผู้ชายในเว็บไซต์มีความน่าสนใจคือใช้ต่างกับผู้หญิง งานวิจัยในอนาคตน่าจะมีการศึกษาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยผู้ชายและผู้หญิงในภาษาไทยและภาษาจีนหรือในภาษาอื่น ๆ ว่าสะท้อนมุมมองต่อผู้ชายและผู้หญิงที่แตกต่างกันอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์ ยมลภัทร ภัทรคุปต์ จากสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในเรื่องการวิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำอุปลักษณ์ในภาษาไทยบางส่วนและช่วยตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษาของบทความมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤติกา ชูผล. (2563). อุปลักษณ์ผู้หญิงในบทเพลงสุนทราภรณ์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 3 (2), 95-109.
- น้ำเพชร จินเลิศ และ สุภาพร พลายเล็ก. (2553). การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในวรรณกรรมนิราศ. *วารสารศิลปศาสตร์*, 10 (1), 157-190.
- ปิยภรณ์ อบแพทย. (2552). *อุปลักษณ์เกี่ยวกับชีวิตในหนังสือธรรมะ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2556). ศิลปินหญิงกับศิลปะจีนสมัยใหม่และร่วมสมัย. *วารสารวิจิตรศิลป์*, 4 (1), 203-242.
- มิรินดา บุรุงโรจน์. (2548). *อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยมลภัทร ภัทรคุปต์. (2553). *อุปลักษณ์ความตายในหนังสือธรรมะ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยมลภัทร ภัทรคุปต์. (2560). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาคำและสำนวนไทย*. สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2566). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานออนไลน์ 2554*. Retrieved on 26 May 2023 from <https://dictionary.orst.go.th/>
- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A practical introduction*. Oxford university press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2003). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- People's Daily. (2020). *Pay Tribute! Chinese Women in the New Era*. Retrieved on 10 May 2022 from <http://opinion.people.com.cn/n1/2020/0308/c1003-31621825.html>
- Pu Liya. (2020). *A Comparative Study of Chinese and English FEMALE Metaphors from the Perspective of Conceptual Metaphor Theory*. Masters's thesis. Guangxi Normal University.

.....
Saeed, J.I. (1997). *Semantics*. London: Blackwell Publishers Ltd.

Thairath Money. (2023). *Sanook dictionary online*. Retrieved on 15 May 2023 from <https://www.sanook.com/dictionary/dict/dict-th-th-royal-institute/search/>

Wang, L. (2016). *The Comparative study of conceptual metaphor related to women in Thai and Chinese*. Masters's thesis. Guangxi University for Nationalities.

Xu, Y. (2022). *Scholars claim less or no coverage of 'independent women' etc.* Retrieved on 22 April 2022 from https://www.sohu.com/a/539504252_115479

Xu, Y. (2023). *Online Chinese Dictionary*. Retrieved on 15 May 2023 from <http://xh.5156edu.com/html5/272633.html>